

UVOD V STILNA OBDOBJA

- Stilna obdobja uvajajo visoko razvite neevropske civilizacije: Egipt, Kitajska, Japonska, Mezopotamija, Indija, Judje, Tibet.
- Prevladovala so strunska glasbila: harfa, lira, KIN (Kitajska), KOTO (Japonska), sita r (Indija).
- tokala: TABLE (2 bobna), različni bobni, les, palčke
- pihala: različne piščali, AULOS
- trobila: SÓFAR
- najstarejši napevi (petje) so bili opremljeni z glasbili (PSALM)

ANTIKA

glasba Grčije in Rima
GRČIJA

- prvi začetki zgodovine glasbe
- glasba je vzgojno sredstvo => enoglasno petje brez spremljave
- modusi: ritmično-melodični vzorci
- 4 faze antične glasbe:
(1000 pr. Kr. do 4. st. n. št.)
- homerjevo obdobje
- prehodno obdobje
- klasično obdobje
- helenistično obdobje
- instrumenti: lira, harfa in KITARIS (KYTHARIS) => zaželeni strunski instrument, aulos => nezaželen, pihala
- 2 kulta: -> Apolonov kult = zaželen, bog Apolon, lira, harfa, kitaris
-> Dionizov kult = nezaželen, ples, petje, aulos
-> musike: prepletanje glasbe, besede in gibov (ples)
-> glasba je bila pri Grkih obrt

RIM

- prevzeli so grško kulturo
- glasba je Rimljanom pomenila bližje in zabavo
- pojavijo se TROBILA
- trobila v zasedbi => FANFARE
- ples, ob spremljavi TAMBURINA
- viri: mozaiki

SREDNI VEK

- čas: 500 - 1520
- 3 faze: -> do 10. st. = zgodnji srednji vek
-> 10. - 12. st. = visoki srednji vek
-> 12. - 16. st. = pozni srednji vek
- zaključek sr. veka = 1492 (odkrite Amerike)
- na začetku prevladuje enoglasje in cerkvena ali SAKRALNA glasba
- KORAL: je enoglasna, umetna glasbena oblika, brez spremljave, latinski jezik ina nabožna vsebina
- ime po besedi KOR -> prostor za pevce
- zapis: nevme, rombe
- 2 vrsti koralov: -> MELIZMATIČNI koral (okrašen) =)
na besedo ALELUJA =) tudi ALELUJATIČNI napev
-> SILABIČNI koral (preprostejši) =) za besedi KYRIE ELEISON =)
zlog: nota
- skladatelji: neznani => ANONYMUS
- SCHOLA CANTO RUM =) pevska šola -> Rim, Vatikan
- pomem samostanov: st. GALLEN, METZ, MONTEPELLIER

VISOKI SREDNI VEK

- začetki večglasja
- trubadurska lirika (= viteška lirika)
* trubadurji: potujoči pevci (Italija)
* truverji (J Francija) in MINNESÄNGERJI (Nemčija)
* posvetna glasba = ljubezenske pesni ob spremljavi instrumentov
* besedilo je v narodnem jeziku
* instrumenti: strunski instrumenti => FIDEL, LUTNJA, PSALTERIJ (10 strun), prenosne orgle (PORTATIV), različni bobni =) pavke, tamburin, les, dude, različne piščali (BOMBARD), pozavne
* spremljave k petju ali plesu
* MEISTERSÄNGERJI =) mojstri pevci, glasbeni chehi; NÜRNBERG
* 13. st., "CARMINA BURANA", prva rokopisna zbirka posvetnih pesmi (300 - 400 pesmi)
* groteskne pesmi =) kritizirale so politično ureditev
* CARL ORFF, "CARMINA BURANA" (kantate, 25 pesmi)

RENEŠANSA

- čas: 16. stoletje
- "zlata doba zborovstva" (področje vokalne glasbe)
- renesansa: prepod znanosti in umetnosti
- humanizem: človek postane bistvo vsega
- država: Italija
- dve glasbeni obliki: MOTET, večglasna zborovska oblika, nabožna vsebina, besedilo v latinskem jeziku, uporablja POLIFONIJ
- POLIFONIA: glasbena tehnika, pri kateri ima vsak glas svojo melodično linijo (enakovrednost glasov)
- MADRIGA: večglasna zborovska oblika, posvetna (vsakdanja) vsebina, besedilo je v narodnem jeziku, uporablja HOMOFONIJ
- HOMOFONIA: glasbena tehnika, pri kateri ima najvišji glas VODILNO melodijo, ostali glasovi pa ga spremljajo
- renesančni umetniki so radi opisovali naravo in pojave v naravi (ECHO =) odmev, "Nazaj k naravi!"

PREDSTAVNIKI RENESANSE

1. RIMSKA ŠOLA (vokalna glasba): pisali motete, madrigale in maše
 - ORLANDO DI LASSO (1532 - 1594)
 - GIOVANNI PIERLUIGI DA PALESTRINA (1525 - 1594)
 - v renesanso spada tudi naš JAKOB GALLUS (1550 - 1591)
2. BENEŠKA ŠOLA (2. polovica 16. stoletja)
 - podpirala je razvoj instrumentalne osamosvojitve instrumentalne glasbe
 - razvoj instrumentov s tipkami: ORGLE
 - TOCCATA ("tokata"): glasbena oblika za instrumente s tipkami
 - SONATA (suonare = igrati)
 - komorna ali sobna glasba
 - renesančni plesi
 - okoli 1. 1600, Firenze, pojavi se OPERA
 - renesančna glasbila: prenosne orgle, klavikord, lutnja

BAROK

- čas: 17. stol. do 1. pol. 18. stol. (1750, smrt BACHa)
- država: Italija
- prevlada instrumentalne glasbe
- 3 faze baroka: * zgodnji (1560 - 1620)
* visoki (1620 - 1680)
* pozni (1680 - 1750)
- prevlada, premoč, moč vladarjev =) glasbena oblika OPERA
- prve koncertne dvorane
- delitev glasbe na ZABAVNO in RESNO
- vzpon meščanstva
- pojavi se izraz VIRTUOZ =) vrhunski umetnik
- enotna ali TEMPERIRANA uglasitev -) KLAVIR
- instrumenti: KLAVIKORD -) klavir, čembalo, ORGLE (prenosne), lutnja
- BASSO CONTINUO -) spremljevalni instrument -) čembalo
- veličastni zbori in orkestri
- vzori v antiki (ORFEJ)

PREDSTAVNIKI BAROKA

- CLAUDIO MONTEVERDI (1567 - 1643)
operi skladatelj, vzori v antiki -) "Orfej"
- CRISTOPH WILLIBALD GLUCK (1714 - 1787)

- reforma opere -> jasnost opernih arij, antika "Orfej in Evridika"
- ARCANGELO CORELLI (1653 - 1713)
začetnik violinskega koncerta
- ANTONIO VIVALDI (1678 - 1741)
violinist; "Štirje letni časi", 4 violinski koncerti, ki opisujejo vtise iz narave
- GIUSEPPE TARTINI (1692 - 1770)
violinist; "Vražji trilek", sonata za violino in klavir
* TRILČEK: glasbeni okras na instrumentu
* KOLORATURA: glasbeni okras za petje (operne arije)
- JOHANN SEBASTIAN BACH (1685 - 1750)
* pisal vse, razen OPER
* enotna ali TEMPERIRANA uglasitev klavirja
* "Dobro uglaseni klavir", za klavir (čembalo)(preludije, fuga)
* "Brandenburški koncerti" za solistične instrumente in orkester
* "Goldbergove variacije", za klavir ali čembalo
- GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685 - 1759)
* operni skladatelj -> vzori v antiki
* ORATORIJ: "mini" opera, besedilo v angleškem jeziku -> "MESIJA"
* "Ognjemet" in "Glasba na vodi" -> 2 orkestralni suiti (Aleluja)
* oblike: FUGA, PRELUDIJ, KONCERT, OPERA, SUITA, TEMA Z VARIACIJAMI, SONATA, TOCCATA

KLASICIZEM

- časovni okvir: 2. pol. 18. stol.
- novo središče: DUNAJ
- vzori v starogrški umetnosti
- prevladujoča instrumentalna glasba
- glasbena oblika: SIMFONIJA
- glasbene zasedbe: simfonični orkester
- komorne zasedbe: trio, kvartet, kvintet
- solistični instrument: klavir
- "Dunajski klasiki":
* JOSEPH HAYDN (1732 - 1809)
* WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756 - 1791)
letos 250. obletnica rojstva (27. 1. 1756 - 27. 1. 2006)
* LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770 - 1827)